

Visienota

“Inclusief Perspectief”

*OPLOSSINGEN VOOR EEN MODERNE ARBEIDSMARKT
VOLOP RUIMTE EN ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIG
ONDERNEMERS ZONDER PERSONEEL*

Vereniging Zelfstandigen Nederland

Mei 2022

Inleiding

In dit document schetsen wij onze visie op een goed werkende arbeidsmarkt met daarbinnen een volwaardige positie voor zelfstandigen. Zelfstandig ondernemers zonder personeel hebben dringend behoefte aan passende oplossingen als het gaat om stimulering van hun ondernemerschap, bescherming, (rechts)zekerheid, doelmatigheid en handhaafbaarheid. Wij bieden deze visie aan het kabinet aan zodat zij deze zienswijze, die voortkomt uit de praktijk van onze achterban (> 100.000 zelfstandigen in alle beroepssectoren), nadrukkelijk kunnen betrekken in toekomstige wet- en regelgeving.

De oplossingsrichtingen die wij voorstaan zijn gebaseerd op de doelstellingen uit ons Manifest (oktober 2020), zoals ruimte voor zelfgekozen ondernemerschap en het stimuleren van duurzaam ondernemen, het voorkomen en bestrijden van misstanden (schijnconstructies) met doelmatige instrumenten, en een aan werkgevers en werknemers gelijkwaardige plek voor zelfstandigen op de arbeidsmarkt en in het maatschappelijke overleg.

Vijf doelen

Om bovenstaande doelstellingen te bereiken, is het noodzakelijk dat er in deze kabinetsperiode wetgeving komt en er beleid wordt ontwikkeld dat ertoe leidt dat:

1. Alle werkenden toegang krijgen tot en bijdragen aan collectieve basisvoorzieningen op het gebied van arbeidsongeschiktheid, oude dag en ontwikkeling;
2. Er meer fiscaal evenwicht komt tussen werkenden, zodat concurrentie op arbeidsvoorwaarden minder aantrekkelijk wordt gemaakt;
3. Er een fiscale mogelijkheid komt voor vermogensopbouw (buffervorming) ten aanzien van bedrijfs- en inkomensreserves, zodat duurzaam ondernemen en eigen regie in het (aanvullend) afdekken van sociale en ondernemersrisico's wordt gestimuleerd;
4. Zelfstandigen vanuit een eigen wettelijke positie hun ondernemerschap vorm kunnen geven;
5. Zelfstandigen een onafhankelijke, gelijkwaardige plek krijgen aan de maatschappelijke overlegtafels.

Vijf oplossingsrichtingen

Wij willen de betrokken bewindslieden en ministeries (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Financiën en Economische Zaken) de volgende inhoudelijke oplossingsrichtingen aanbieden:

1. Collectieve basisvoorzieningen voor werkenden

- Werk toe naar een bredere basis van minimale collectieve voorzieningen voor alle werkenden, ongeacht rechts- of contractvorm, voor: oude dag (AOW), langdurige arbeidsongeschiktheid (collectieve AOV voor alle werkenden), ontwikkeling (Leven Lang Ontwikkelen) en langdurige vraaguitval / werkloosheid (bijstand);
- Organiseer als overheid verplichte premieafdracht voor bovenstaand stelsel van basisvoorzieningen voor iedereen die inkomsten uit arbeid (box 1) genereert;
- Laat bedrijven en organisaties eveneens afdrachten doen aan het collectieve stelsel van basisvoorzieningen voor alle werkenden;
- Voor het inkomen oude dag geldt de bestaande AOW als basisvoorziening. Private aanvulling voor werknemers vindt plaats in de tweede pijler (verplichtstelling). Private aanvulling voor ondernemers is vrijwillig en vindt plaats in de 3^e pijler.
- Voer voor het inkomen bij langdurige arbeidsongeschiktheid een basisvoorziening voor alle werkenden in, in plaats van een verplichte AOV-verzekering voor zelfstandig ondernemers. Private aanvulling voor werknemers kan binnen de WIA plaatsvinden. Ondernemers kunnen zich aanvullend verzekeren in de markt.
- Werk de huidige plannen voor Leven Lang Ontwikkelen uit in de vorm van een basisvoorziening voor opleiding en ontwikkeling voor alle werkenden, met individuele trekkingsrechten en premieafdrachten in box 1. Neem in opleidings- en ontwikkelprogramma's het versterken van ondernemersvaardigheden op. Private aanvulling voor werknemers kan via cao-afspraken. Voor ondernemers geldt fiscale aftrekbaarheid van bekostiging en reservering van opleidingen en ontwikkeling via een persoonlijke bedrijfsbuffer (zie onder). Om wendbaarheid van onze arbeidsmarkt te vergroten: ontsluit het opleidingsaanbod van huidige opleidings- en ontwikkelfondsen voor zelfstandigen die zich willen omscholen tot kansrijke beroepen en die hiervoor zelf betalen uit hun buffer.

2. Fiscaal evenwicht tussen ondernemingen en werkenden

- Laat ondernemerschap leidend zijn in plaats van de rechtsvorm;
- Werk, binnen het huidige fiscale systeem, toe naar fiscale rechtsvormneutraliteit;
- Breng inkomen uit arbeid – ongeacht of je werknemer of zelfstandig ondernemer of DGA bent – onder hetzelfde fiscale regime.

3. Fiscaal gestimuleerde buffervorming

- Bouw bestaande aftrekposten voor zelfstandigen (zoals de zelfstandigenaftrek en FOR) niet louter af, maar vervang deze door een voorwaardelijke en gemaximeerde

- ondernemingsvoorziening die gericht is op vermogensopbouw voor het afdekken van sociale en ondernemersrisico's, in het kader van de noodzakelijke buffervorming;
- Introduceer een sociaal stelsel voor zelfstandigen met collectieve basisvoorzieningen (zie boven) en invoering van een 'trampolinerekening' (zie bijlage). Deze rekening vormt een middel om geld te reserveren voor aanvullende afdekking van risico's als arbeidsongeschiktheid, vraaguitval, oude dag en investeringen in scholing en in het bedrijf, bovenop eerder genoemde collectieve basisvoorzieningen.
 - Zorg ervoor dat de persoonlijke buffer van zelfstandig ondernemers op de trampolinerekening beschermd is; zonder vermogensrendementsheffingen noch claims van derden.

4. Eigen rechtspositie

- Formuleer duidelijke criteria voor zelfstandig ondernemerschap. Meetbare criteria zijn: minimuminkomsten (het eerder genoemde jaarbedrag x) waarvan je maximaal 75% over een periode van 2 jaar verdient bij 1 opdrachtgever, en de feitelijke aanwezigheid van een eigen buffer (geld op de eerder genoemde trampolinerekening)
- Geef zelfstandigen een eigen rechtspositie, indachtig de aangenomen motie van Eerdmans (2021) hieromtrent. Dit biedt een wettelijke basis voor de ondernemersovereenkomst. Die wordt gekenmerkt door een wederzijdse onafhankelijke positie, resultaat- en leveringsverantwoordelijkheid en eigen verantwoordelijkheid voor afdekking van inkomens- en sociale risico's.
- Iemand die zich kwalificeert als zelfstandig ondernemer, heeft recht op fiscale faciliteiten (zie boven) om sociale en ondernemersrisico's op eigen wijze aanvullend af te dekken.
- Mensen die niet voldoen aan de criteria voor zelfstandig ondernemerschap (zie boven), kunnen nog steeds zelfstandig hun arbeid (via het leveren van producten of diensten) aanbieden aan consumenten en bedrijven, maar kunnen geen gebruik maken van fiscale ondernemersvoorzieningen. Voor hun sociale zekerheid bestaan de collectieve minimale basisvoorzieningen.

5. Onafhankelijke en gelijkwaardige stem

- Geef zelfstandigen een volwaardige positie in de SER, indachtig de motie Tielen c.s. (2020) en Smals c.s. (2022). Vernieuw de polder. Pas, indien nodig, de SER-wet uit 1951 hiervoor aan;
- Betrek zelfstandigenorganisaties nadrukkelijk bij de ontwikkeling van sociaaleconomisch beleid en bij de vormgeving van een moderne en toekomstgerichte arbeidsmarkt. Praat niet langer over maar met hen.

Wat bereiken we met deze oplossingsrichtingen?

Met bovenstaande oplossingsrichtingen kunnen we huidige problemen op onze arbeidsmarkt integraal aanpakken. Immers;

- Door een breed stelsel van minimale collectieve voorzieningen zorgen we ervoor dat alle werkenden in Nederland van overheidswege collectief sociaal verzekerd zijn op basisniveau en dat iedere werkende hier aan bijdraagt. Zo valt niemand buiten de boot, ongeacht contract- of rechtsvorm;
- Door de rechtsvormen fiscaal meer gelijk te behandelen, voorkomen we louter fiscaal gedreven keuzes voor bepaalde rechtsvormen;
- Door een fiscale drempel voor ondernemersvoorzieningen en de voorwaardelijkheid daarvan (koppeling aan buffervorming) worden schijnconstructies minder aantrekkelijk;
- Door een eigen wettelijke positie en de fiscale drempel voor ondernemersvoorzieningen worden tariefvoorschriften en de wet DBA / webmodule als fiscaal onderscheidend instrument overbodig;
- Door het fiscaal stimuleren van buffervorming, via een trampolinerekening, stimuleren we duurzaam ondernemen en de duurzame inzetbaarheid en ontwikkeling van de zelfstandige. Dit vergroot de levensvatbaarheid en weerbaarheid van zelfstandig ondernemers en hun bedrijven;
- Door opleiding en ontwikkeling als basisvoorziening in te stellen, en de bestaande opleidings- & ontwikkelprogramma's breder toegankelijk te maken en uit te breiden met aanbod op het gebied van ondernemersvaardigheden, stimuleren we meer participatie in een inclusieve arbeidsmarkt en een lager beroep op de bijstand.

Deze zienswijze bouwt voort op ons eerder genoemde Manifest (oktober 2020), de Handreiking (februari 2021) en het Sociaal Akkoord dat we sloten met ONL en AVV (mei 2021). Onze oplossingsrichtingen zijn bovendien voor een belangrijk deel in lijn met bestaande rapporten over een moderne arbeidsmarkt, zoals het rapport van de commissie Borstlap en het SER-MLT advies.

Wij zijn van harte bereid om te komen met nadere uitwerkingsvoorstellen, in samenwerking met werkgevers- en werknemersorganisaties en met andere belangenbehartigers van zelfstandig ondernemers, indien het kabinet besluit om deze oplossingsrichtingen over te nemen.

Bijlage: nadere uitwerking sociaal stelsel voor zelfstandigen; het trampolinemodel

Een zelfstandige is nu niet automatisch beschermd tegen een (plotselinge) terugval in inkomen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of vraaguitval. Een zelfstandig ondernemer dient hier zelf in te voorzien. De overheid kan hier de juiste randvoorwaarden voor scheppen, bijvoorbeeld door het fiscaal faciliteren van het aanleggen en aanhouden van een buffer. Zo creëren we een sociaal stelsel voor zelfstandigen waarmee ook zij, op eigen wijze, bijdragen aan sociale zekerheid.

Uitgangspunten

- Centraal staat de trampolinerekening als middel om geld te reserveren voor afdekking van risico's als arbeidsongeschiktheid, vraaguitval, oude dag en investeringen in scholing en in het bedrijf. De rekening vangt zelfstandigen op in tijden van nood en geeft hen een zetje mee wanneer men een stap wil maken, vandaar de werktitel trampolinerekening.
- De trampolinerekening is een essentieel element in de criteria van zelfstandig ondernemen.
- De fiscale faciliteiten voor zelfstandigen worden gekoppeld aan de trampolinerekening.
- De trampolinerekening is een beschermde rekening waar geen vermogensrendementsheffing voor geldt en waar geen claims door derden op gelegd kunnen worden.
- Er wordt een brede basis van minimale collectieve voorzieningen ingevoerd voor alle werkenden, die voorziet in een basisuitkering bij het zich voordoende van de risico's van werkloosheid c.q. vraaguitval, langdurige arbeidsongeschiktheid en ouderdom (AOW) en de noodzaak tot een leven lang ontwikkelen.

Aanzet tot uitwerking van bovenstaande uitgangspunten

- Zelfstandig ondernemen kent de verantwoordelijkheid om in je eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. In goede maar juist ook in slechte tijden. Het in het bezit zijn van een trampolinerekening is één van de criteria om als zelfstandige te worden aangemerkt.
- De trampolinerekening is een bankrekening op naam van de individuele zelfstandige. Alleen de zelfstandige is gerechtigd geld van deze rekening te halen.
- De zelfstandige is gerechtigd geld van zijn trampolinerekening op te nemen of over te maken naar een derde als het ten doel heeft om de volgende risico's te managen: ziekte en arbeidsongeschiktheid, vraaguitval, pensioen, leven lang leren en investeringen in het bedrijf. Voor andere zaken kan het geld op de trampolinerekening niet worden aangewend. Zo kan het geld op de trampolinerekening bijvoorbeeld worden aangewend voor het betalen van premie aan een ao-verzekeraar of een schenkring, voor de aankoop van een lijfrente of pensioensparen, voor de kosten van een opleiding of training of voor de aankoop van een bedrijfsbus en/of andere zakelijke bedrijfsmiddelen. Als de zelfstandige als gevolg van vraaguitval onvoldoende in zijn levensonderhoud kan voorzien, kan hij of zij geld van de trampolinerekening opnemen om dit alsnog wel te kunnen doen.
- De zelfstandige dient er voor zorg te dragen dat op de trampolinerekening minimaal een bedrag staat ter grootte van 6 maanden bijstandsuitkering voor een alleenstaande. Hiermee kan een zelfstandige minimaal een half jaar voorzien in zijn of haar levensonderhoud als gevolg van een zich voordoende ondernemersrisico. Indien, als gevolg van een zich voordoende ondernemersrisico, het saldo op de trampolinerekening minder bedraagt dan 6 maanden bijstandsuitkering voor een alleenstaande, dan is de zelfstandige verplicht om dit saldo binnen 3 jaar weer op dit niveau te krijgen. Het eerste jaar na afloop van het risico dient minimaal 20% van het ontbrekende bedrag te worden aangevuld, het tweede en derde jaar dient minimaal telkens 40% van het ontbrekende bedrag te worden aangevuld.
- Zelfstandigen die nog geen 3 jaar ondernemen krijgen drie jaar de tijd vornoemd minimum saldo op hun trampolinerekening te storten. Het eerste jaar van ondernemen dient minimaal 20% van het benodigde minimumsaldo te zijn gestort, het tweede en derde jaar telkens minimaal 40%.

Contactgegevens

Veursestraatweg 98
2265 CG, Leidschendam
070 7820811

info@zelfstandigennederland.nl
www.zelfstandigennederland.nl